

ברכת כהנים בכל יום בא"י, ואינו כן בחוץ לארץ

[פרשת צו, שנת תשס"ו – נכתב ע"י הרב משה צוריאלי.
הבהרה: בהסכמת הרב, השיחה נערכה ע"י תלמידו, אך טרם הגיחה]

אשרנו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו שבארץ ישראל מקיימים מצות ברכת כהנים בכל יום ויום. אך בחוץ לארץ מקיימים המצוה רק בימי חג וימים נוראים בלבד. – מה טעם הדבר?

מעלה גדולה יש לנו שאנו מתברכים מפי הכהנים, כי כתוב בפרשתנו "ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם" (במדבר ו, כז). "אמר ר' עקיבא למדנו מפי כהנים, מפי הגבורה לא למדנו? כשהוא אומר 'ואני אברכם', הוי אומר הכהנים מברכים לישראל, והקב"ה מסכים על ידם". (חולין מט.). זאת אומרת, ה' מברך אותנו בכל יום ויום! ולא די בזה, אלא בסגנון מליצי חריף ביותר התבטאו על כך חכמים: "מניין שהקב"ה מתאוה לברכת כהנים? תלמוד לומר 'ושמו את שמי על בני ישראל, ואני אברכם'" (סוטה לח.). וכיון שזה כה נחוץ לנו, וכה משובח הענין שכביכול אנו עושים להקב"ה נחת רוח בזה, מדוע לא ננהג כך בחו"ל?

מנהג מניעת ברכת כהנים בימי חול בחו"ל הוזכר ע"י רמ"א (שו"ע או"ח סי' קכח סעיף מד) ומנמק כך: "שטרודים הם בהרהורים על מחייתם ועל ביטול מלאכתם. ואפילו ביו"ט אין נושאים כפים אלא בתפילת המוסף שיוצאים אז מבית הכנסת וישמחו בשמחת יו"ט".

ברוב המקומות בְּגֵלִיל שבארץ ישראל המשיכו במנהג חו"ל, אלא שינו שהכהנים נושאים כפיהם גם במוסף של שבתות ויו"ט. (מפני שתלמידי הבעש"ט שעלו ארצה והתיישבו בגליל, המשיכו כאן מנהגם מחו"ל, בשינוי מסויים. מה שאין כן תלמידי הגר"א אשר עלו לשבת בירושלים, הנהיגו לברך בכל יום. והספרדים נהגו בכל א"י לברך בכל יום, כמובא ב"בית יוסף").

הרב שאר ישוב כהן שליט"א, מרא דאתרא של חיפה והאזור, ניסה להחזיר עטרה ליושנה, עיין מאמרו המקיף ב"תחומין" (כרך ב', עמ' 359-345). שם, בסעיף ד', הרב אסף ממקומות שונים חמשה טעמים אפשריים שניתנו מפני מה ביטלו מצוה דאורייתא זו בחו"ל, וכולם הם טעמים חלופים.

נוסיף כאן טעם שיוסיף לנו אור חוזר על מעלת העם היושב בציון. רמ"א (שו"ע או"ח קכח, מד) הביא מנהג שכהנים רווקים אינם נושאים כפיהם כי הם שרויים בלי שמחה. (כך קבעו חז"ל ביבמות סב., על כל מי שאיננו נשוי). בשו"ת מהר"ם בן ברוך הוסיף פרפרת, כי הרי יצחק אבינו בקש מבנו עֶשׂוּ להביא לו מטעמים בטרם יברך אותו. למה? כיון שיצחק אבינו היה עיור וכלוא בביתו, וכל העולם חשך בעדו, היה קשה לו לעורר נפשו לברך בשמחה. ואם אין שמחה, כיצד תחול הברכה? ולכן ניסה לעורר בעצמו חדוה. הוא הדין הכהנים אשר עליהם מוטל לברך את ישראל לא ב"מס שפתיים" בלבד, אלא בלב-רָגֶשׁ, אם אין שמחה אין תועלת רבה בברכתם. ולכן רווק אינו מברך.

בעקבות רמ"א, העיר תלמידו הגדול בעל ה"לבוש" (קכח, סעיף מד) מדוע אפילו בשבת אין בני חו"ל נושאים כפיהם: "אע"ג שמן הדין היה ראוי לישא כפים בכל יום וכו' אין נוהגים לישא אלא בימים טובים שהם ימי שמחה וטובי לב. 'טוב לב, הוא יְבָרֵךְ', [על משקל 'טוב עין הוא יְבָרֵךְ' (משלי כב, ט), ובגמרא דרשו אל תקרי יְבָרֵךְ אלא יְבָרֵךְ]. (סוטה לח:). מה שאין כן בשאר ימים. אפילו בשבתות השנה [אין נושאים כפיהם] שטרודים הם בהרהורים על מחייתם ועל ביטול מלאכתם" עכ"ל.

בשו"ת בית אפרים (או"ח סי' ו') דן מפני מה בני א"י נושאים כפיהם בכל יום, ובין היתר מציין שהם לא נשאו בעול הגליות כמו אחיהם שבתפוצות, שם טולטלו בכל דור ודור מעיר לעיר וממדינה למדינה, ודעתם לא היתה צלולה להם. (וזה קרוב לטעמו של ה"לבוש")

על ההבדל בין אוריה של עבודת ה' בחו"ל לזו של א"י מצאנו שכתבו כמה גדולי עולם.
"שם משמאל" (וישלה, דף מב) כותב: "ההפרש בין א"י לחו"ל, שבא"י העבודה באהבה ודבקות, כענין
[אורית] שבת. ובחו"ל העבודה בסור מרע, רוגז על עצמו, וביטוש [ארמית של הלקה] כוחות נפשו
להכניעם לקדושה על כרחם, שלא בטובתם" עכ"ל.

וכן כתב מרן הראי"ה: "בארץ ישראל אפשר להמשיך שמחה דקדושה גם ממקום השמחה עצמה.
אבל בחו"ל אי אפשר להמשיך שמחה, מפני הקטגוריא והחרון של כחות הדין שבחו"ל" (יאורות
הקודש", ח"ג עמ' קפו. ונלע"ד מקורו הוא בזהר, ח"ג דף קיח ע"א עיי"ש).

ומצאנו ש"שפת אמת" (דברים, פי ראה, תרס"א) סבור – "בחו"ל העיקר היראה. ומכח היראה זוכין
לשמחה. ובא"י העיקר השמחה, ומתוך השמחה זוכין ליראה... בא"י ובמקדש זכו להארת הנשמה,
כמו שכתוב 'נותן נשמה לעם עליה'. עבודת השמחה מצד הנשמה, ומצד הגוף היראה" עכ"ל.

הרב שאר ישוב כהן שליט"א דן בדעת הגר"א שניסה לחדש מצוה זו בכל יום גם בחו"ל ומה יצא
ממאמציו (י"תחומין, ח"ב עמ' 352). והוא מביא שם עדות בשם תלמיד הגר"א ר' ישראל משקלוב, ששמע
כמה פעמים מפיו של הגר"א שאילו רק יתאפשר לו הדבר, הגר"א יתבטל מתורה ותפילה וינדוד
מעיר לעיר כדי לתקן לטובת הכלל נשיאת כפים בכל יום ויום.

העידו כי גם מרן הראי"ה רצה לחדש את מצוות נשיאת כפי הכהנים בכל יום ויום בחו"ל, וגם
כתב על כך קונטרס מיוחד כדי להביא אותו בידו ולשכנע בכך את הרבנים של "הכנסיה הגדולה",
לשם נסע בשנת תרע"ג, לחדש את המצוה בתפוצות. (ישבחי הראי"ה, דף קטו. מובא ב"אוצרות הראי"ה", ח"א עמ' 84).
ואף על מנהג חיפה, שם לא מקיימים מצוה זו בכל יום ויום, היה מרן הרב מיצר.
כאשר היה בחיפה, בירך בברכה זו את הנוכחים לאחר התפילה. (יליקוטי הראי"ה להרב נריה, ח"ב עמ' 238,
מובא ב"אוצרות הראי"ה", ח"א עמ' 29).

על פי הגר"א, כלולות בברכת כהנים שבעה ענינים נפלאים המוזכרים ב"ספר יצירה" (ד, ג), שהם
בסיסי כל הברכות. "חכמה" (במלת "יברכך"), / "עושר" (במלת "וישמרך"), / "אריכות ימים"
(במלים "יאר ה' פניו אליך"), / "מציאת חן" בעיני הזולת, ו"ממשלה" שיעשו כרצונו ("ויחונך"). /
"זרע" ו"צאצאים" ("ישא ה' פניו אליך"), / ו"שלום" עם כל הבריות ("וישם לך שלום").

כמה אור גדול יש במצוה זו, שהקב"ה פונה אלינו ומאיר לנו כלל כל הברכות. נרכז דעתנו בעת
קיומה. וכמה טוב לנו, כי אנו בני ארץ הקודש! וזכינו לקיים מצוה זו ביתר שאת מבני חו"ל.